

Bratislava Rača,
31. srpna až 1. září

Petr Jašek

Poslední prázdninový víkend se opět po dvou letech konalo setkání ponorkových modelářů na koupalisku Zbojnička v Bratislavské Rači. Jako obvykle se sem sjeli účastníci z několika zemí – Slovenska, České republiky, Rakouska, Maďarska, Polska, Německa a Itálie.

S Miroslavem Kostrounem jsme vyrazili tentokrát již ve čtvrtek ráno, jednak abychom pomohli slovenským kolegům s přípravou areálu, jednak jsme tajně doufali, že zbude čas na zkoušky ještě nevyzkoušených modelů. V tomto směru jsme však neměli štěstí, protože nové vedení koupaliště si vymínilo provoz pro veřejnost ve čtvrtek i v pátek, a tak jsme se soustředili výhradně na přípravu zázemí setkání v prostoru ohraničeném červeno-bílou páskou. Na druhou stranu byl v areálu prakticky neustále personál koupaliště, který se staral o čistotu bazénu, takže voda byla po celou dobu perfektně čistá.

Tentokrát jsem s sebou vzal pouze tři modely – starší žlutou 212-Todaro, Ghadir a loňský model ponorky CV-707 Vesikko. Mirek se se svými modely dostal k číslu deset, za zmínku stojí zejména sovětská ponorka třídy Kilo, americká Gato a USS George Washington, postavená Františkem Karasem.

Večer rozšířil naše řady Pavel Kostka z Brna. O jeho trápení s U-82, německým u-bootem typu VIIC, jsem se zmiňoval v článku o Subregattě před dvěma léty (RC revue 12/2022). Pavel překonal mnoho obtíží ve snaze zprovoznit model včetně výměny válců pístových balastních nádrží, na které výrobce použil nevhodný materiál. Přesto jeho plavba na hladině račanského bazénu skončila havárií. Vytrhla se průchodka táhla předních hloubkových kormidel, otvorem začala vtékat do těsného trupu voda a model šel nezadržitelně ke dnu. Zbytek víkendu strávil Pavel Kostka snahou ponorku vysušit a zachránit především elektroniku. Snad mu bylo dostačnou útěchou, že si mohl zajez-

Model ponorky USS George Washington postavený před mnoha léty Františkem Karesem zrekonstruoval a zprovoznil Miroslav Kostroun

Subregatta 2024

Model americké ponorky Gato Miroslava Kostrouna má základ v plastické stavebnici neplolovoucího modelu od firmy Revell

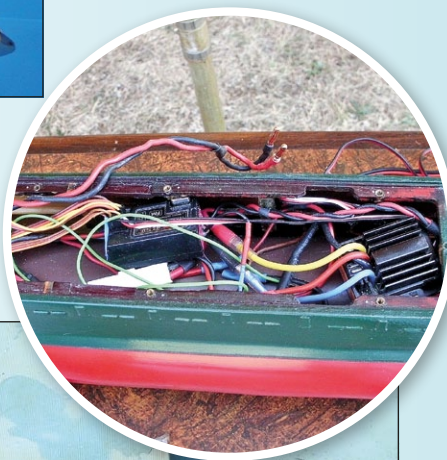
Model ponorky CV-707 Vesikko autora článku

dit s jinými modely lodí, které přivezl, například při nočních jízdách s krásně osvětleným člunem Harro Koebke.

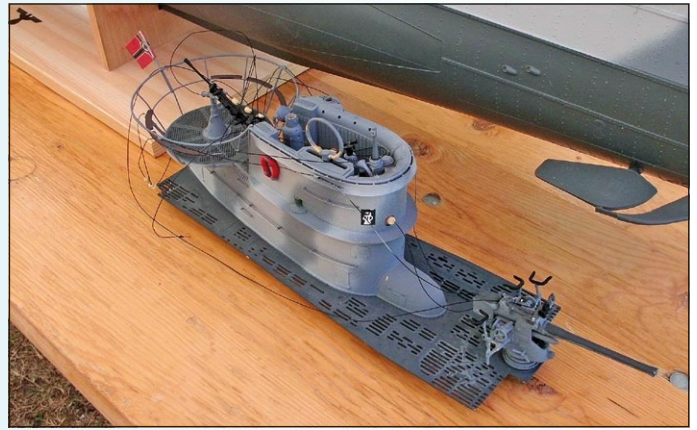
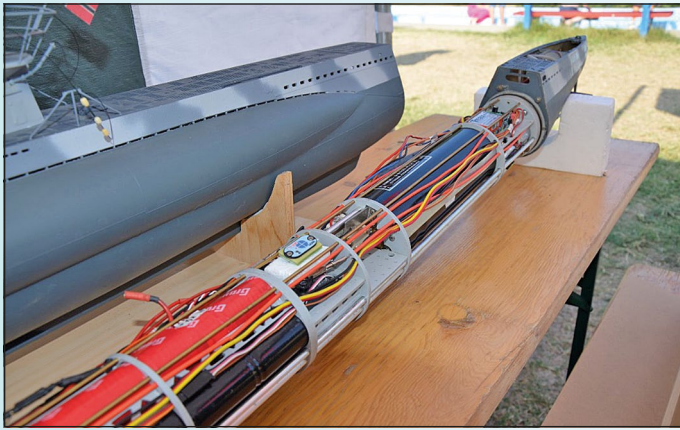
V pátek před setměním dorazili ze Vsetína Oto Gerža s otcem, srazili několik stolů dohromady

a začali na ně vykládat svoji flotilu. Oto se dlouhodobě zabývá především německými ponorkami typu XXI z konce druhé světové války a typem UB-1, pobřežní ponorkou ze začátku světové války první. Tyto modely vyrábí Oto

(Pokračování na str. 62)

Pavel Kostka z Brna se v Bratislavě potýkal s technickými problémy svého modelu U-82 typ VIIC. Na snímcích vnitřek a maketová věž.

(Pokračování ze str. 61)

sériově nebo na zakázku v různých měřítkách. O tom, že jde o modely povedené, svědčí fakt, že jeho největší „jednadvacítka“ byla letos veřejností vybrána jako nejhezčí model, a Oto si podruhé v historii bratislavské Subregatty odvezl putovní pohár. Ale i u něj se objevila novinka – německá ponorka typu 206A. Tomuto typu se Oto zřejmě chystá do budoucna více věnovat.

Milým překvapením byla účast dalšího brněnského modeláře Jaroslava Otrusiny. Nejenže nás přijel po několika letech opět podpořit, ale přivezl s sebou kromě pověstné Akuly Draku také model zbrusu nový – Pjotra Košku. K předložce tohoto modelu se musíme vydat do roku 1901 do Kronštatu, kde podle projektu J. V. Kolbasjeva vznikl 15 metrů dlouhý čistě elektrický ponorný člun, sestavený z několika sešroubovaných sekcí. Vybaven byl dvěma torpédy na přední a na zádi. Kvůli nízké kapacitě tehdejších akumulátorů neměl velký akční rádius,

pouhých 15 námořních mil, proto se hodil spíše k obraně přístavu a jako špionážní plavidlo. Za Rusko-japonské války byl po železnici převezen na dálný východ do Port Arturu. Japonským válečným

Netradičně řešený pohon člunu, který se snažil Slávek u svého modelu též napodobit, tvoří šestice vrtulí po bocích lodí. Stavitel se také rozhodl své plavidlo opatřit funkčními elektrickými torpédy,

a snadno se ocitnou na dně. I zde Slávek vymyslel řešení. Na záď Pjotra Košky lze připevnit zvláštní konstrukci ve tvaru písmene T opatřenou magnety, jíž lze torpédo při troše štěstí ze dna vyzdvihnout.

Vzadu putovním pohárem oceněný model „jednadvacítky“ Oty Gerži, vpředu novinka, ponorka U-17 typ 206A

lodím sice příliš uškodit nemohl, přesto jeho existence držela nepřitele poněkud dále od přístavu.

jejichž vypuštění v Bratislavě úspěšně předvedl. Bohužel torpéda vykazují nedostatek vztlaku

Ota Gerža s putovním pohárem za nejhezčí model

Na hladině bazénu jsme se letos prakticky nesetkali s ponorkami slovenských modelářů.

Jaroslav Otrusina s modelem ponorky Akula Draku

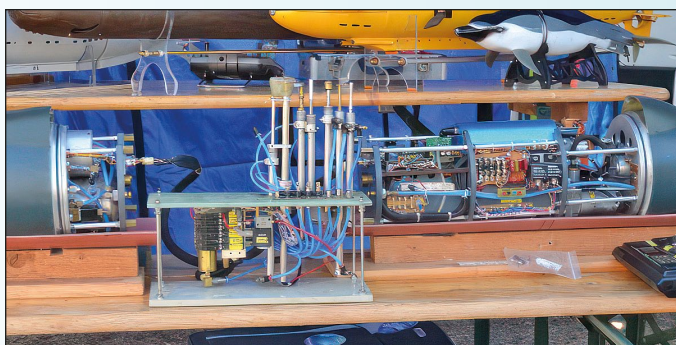
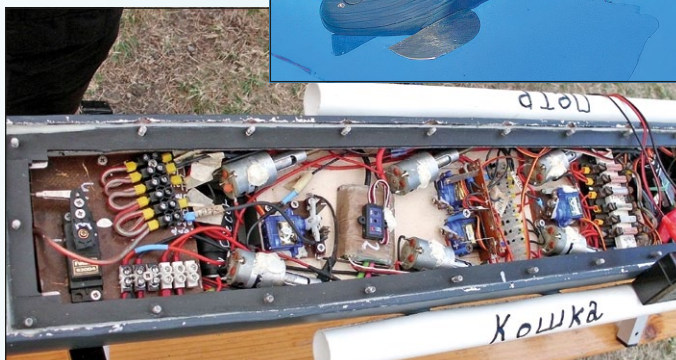
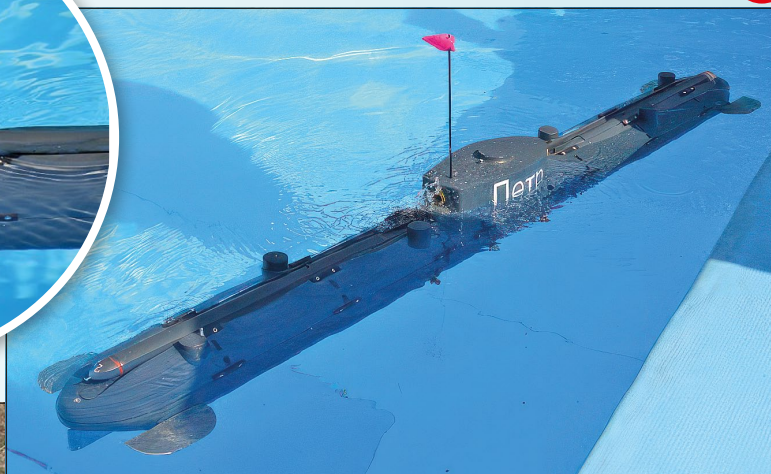
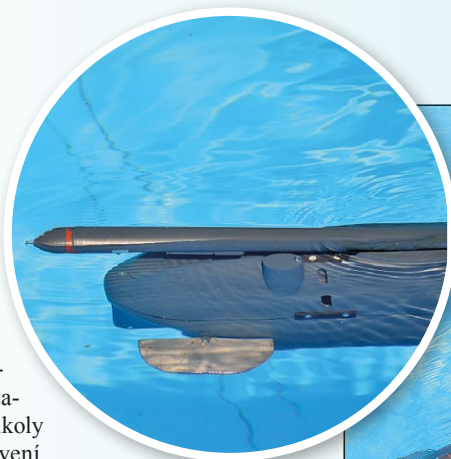

Grzegorz Jermolaj s modelem sebevražedného torpéda Kaiten

Zajímavý model ruské ponorky z roku 1901 Pjotr Koška Jaroslava Otrusiny. V detailu vypouštění torpéda, dole pohled na vnitřní vybavení.

Ponorka Christana Mikulicse je plná moderních systémů

jak ten model kdysi našel vyhozený u kontejneru s odpadem, zželelo se mu ho, a tak si jej opravil. Lze se stěží dopátrat, jak je model starý a kdo jej postavil, ale je to zajímavý důkaz, jak hluboko mo-

hou sahat kořeny ponorkového modelářství.

Samozřejmě zde nescházely ani modely technicky velmi vyspělé. Například Rudolf Grahmer z Rakouska takovou ponorkou

přivezl. Model U-bootu typu XXI je plný elektronických a pneumatických systémů ovládajících periskopy, antény i otevírání torpédometů. Také tento model byl v závěru setkání oceněn jako novinka.

Polský modelář Jacek Bieda se nerad loučil s putovním pohárem, který získal předloni za ponorný křižník Deutschland. Vloni v Neulengbachu slíbil, že do Bratislavy přiveze novinku – japonské říditelné torpédo Kaiten. Svůj slib dodržel, ovšem tento malý černý modýlek zcela zanikl vedle další Jackovy novinky – polské ponorky ORP Sokol. Podle mého názoru nechybělo mnoho a Jacek si mohl putovní pohár ponechat ještě další dva roky.

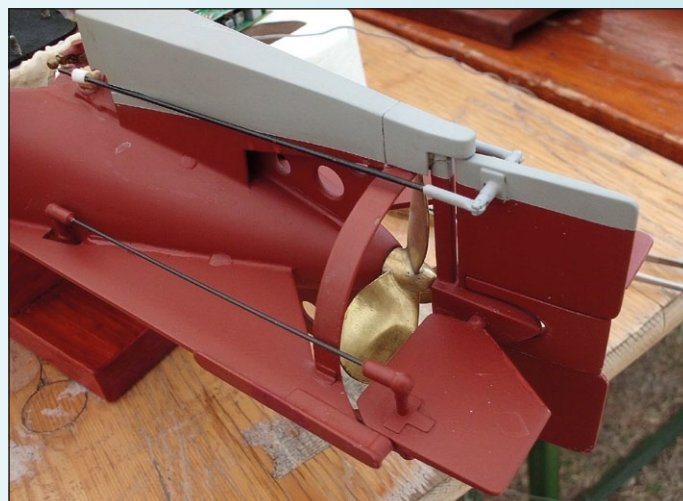
Opět krátce k historii. Polsko nemělo nikdy mnoho ponorek a po ztrátě Orla a Wilka na počátku druhé světové války polské námořnictvo zvažovalo získání náhrady. Řešením byl pronájem dvou člunů od Royal Navy. ORP Sokol a ORP Dzik byly jednoplášťové čluny britské třídy „U“

(Pokračování na str. 64)

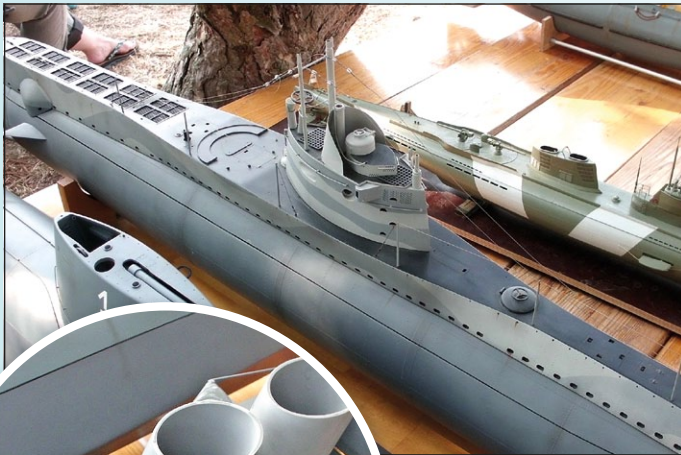
Zprovozněný historický plechový model ponorky

Detail zadní části ponorky Hajen Jacka Biedy

Model ponorné minonosky UC-4 Marcela Pollera z Německa. Vpravo mina s kotvou se čtyřmi výklapnými rameny, vlevo v detailu tři funkční šachty pro miny.

kerou měla loď v době operování ve Středomoří.

Druhým Polským modelářem byl v Bratislavě Grzegorz Jermolaj. Představil pečlivě postavený model U-bootu typu XXIII ze stavebnice od firmy Bronco.

Ani Laszlo Benkó nebyl tentokrát v Bratislavě jediným maďarským zástupcem, v sobotu se k němu přidal kolega s Akulou od firmy Engel.

Rozrostla se i skupina z Německa. Kromě stálých účastníků Detlefa Frankeho a Marcela Bólkeho přijel poprvé do Bratislavy Christian Albrecht se svojí NR-1, Euronautem a Spiggenem II. Znamenali jsme i zcela novou tvář – modeláře Marcela Pollera. Přivezl několik modelů, z nichž rozhodně stojí za zmínku UC-4, ponorná minonoska typu UC-1.

Protože také jedna z mých prvních ponorek je typu UC-1, i když v menší a jednodušší podobě, stručně se k tomuto typu vrátím. Ponorka konstrukčně vycházela

z výše zmiňovaného pobřežního typu UB-1 záměnou předového torpédového úseku za úsek se šesti minovými šachtami, který byl o několik metrů delší. Stejně jako UB-1 se tato malá ponorka dala rozložit na čtyři díly (tři díly trupu a velitelská věž) a převézt po železnici. Každá šachta obsahovala dvě miny. Kromě těchto šachet byly v předí balastní vyrovnávací nádrže, které se zaplavovaly po vypuštění min. Celková délka lodi byla 34 metrů, výtlač na hladině 168 tun, pod hladinou 183 tun. Osádku tvořilo patnáct mužů včetně důstojníků.

Když jsem pátral po osudech konkrétní lodi UC-4, našel jsem, že šlo o „šťastnou loď“. Byla vyrobena v roce 1915 firmou AG Vulkan v Hamburku a poté působila střídavě v baltské a flanderské flotile. Vykonala na sedmdesát bojových plaveb a na jejích minách skončilo přibližně třicet lodí. Na velitelském můstku se vystřídala řa-

da kapitánů. Konec první světové války ji zastihl při opravách v docích v belgickém Zeerugge. Aby nepadla do rukou nepříteli, byla vlastní osádkou stažena na vodu a potopena náloží. Její sesterské lodi takové štěstí neměly, mnohé byly během války potopeny, jiné zajaty a postupně dosloužily v britském, italském nebo nizozemském loďstvu.

Marcel Poller vybavil svůj model třemi funkčními minovými šachtami. Vypouštění min zajišťuje jednoduchý mechanismus s pohybovým šroubem, který postupně otevírá zářezky bránící minám ve vypadnutí. Miny vytištěné na 3D tiskárně se skládají ze samotné

(Pokračování ze str. 63)

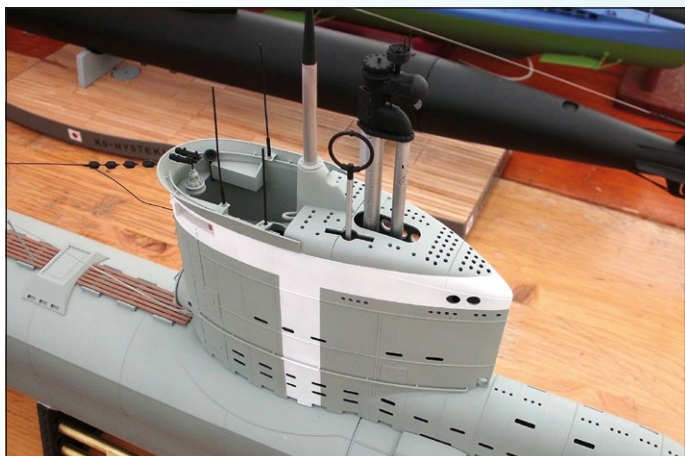
(Upholder) o výtlačku 630 tun na hladině, 730 tun pod hladinou a délkou 59 metrů. Obě byly vyrobeny loděnicí Vickers-Armstrong v Barrow in Furness. Během války obě ponorky podnikaly bojové plavby v Atlantiku, Severním i Středozemním moři. Ke konci války sloužily již jen jako cvičné čluny a po válce byly vráceny Velké Británii. Sokol, nyní opět původním jménem HMS Urchin, byl vyřazen a sešrotován v roce 1949, Dzik o něco později.

Jacek postavil svůj model v měřítku 1 : 50 podle plánu a popisu, který vyšel v časopise Modelarstwo okretowe 1/2014 a zvolil červeno-modrou kombinaci barev,

Jacek Bieda z Polska s modelem ponorky ORP Sokol, vpravo detail torpédometu

Model ponorky typ XXIII Grzegorze Jermolaje má původ ve stavebnici neplovoucího modelu od firmy Bronco

miny a kotvy se čtyřmi výklopnými rameny. Ta se otvírají po opuštění šachty a uvolňují méně hmotnou plovoucí část nesoucí nálož. Kotva je opatřena cívkou s navinutým lankem, které udržuje minu v dané hloubce.

Ponorný systém ponorky je dvojitý. Hlavní balastní nádrže ovládané čerpadly jsou v přední a zádi modelu, vyrovnávací nádrže je pístová, umístěná v těsném trupu. Bohužel jsem neviděl hladinovou plavbu ani vypouštění min, pouze pomalou plavbu pod hladinou a na periskopové hloubce. Model se zdá dobře vyvážitelný a velmi stabilní.

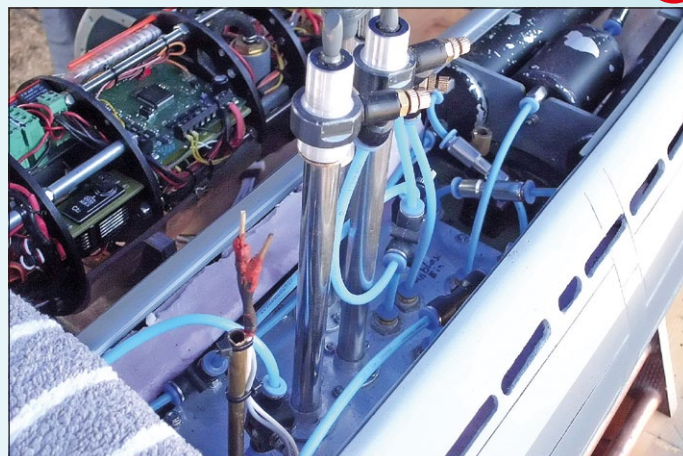
Paolo Saccenti z Itálie byl v Bratislavě poprvé. Novinku sice nepřivezl, ale s délkou dojezdu přes 900 km z Milána se stal nejvzdálenějším účastníkem.

Můj kolega Mirek Kostroun se soustředil především na dva modely – George Washington a Gato. První ze jmenovaných Mirek podrobil generální opravě. Nově přelaminoval a vytmelil trup, pů-

vodní zátěže z ocelových tyčí zaměnil za olověné, použil větší třílistou lodní vrtuli, vyměnil motor pohonu Speed 400, serva i kabeláž a do předělu osadil bílé LED. Opatřil model zvukovým modulem, který sice na břehu dělal odpovídající hluk, ale ve vodě se příliš neprosadil. Protože byl model po přestavbě na vodě poprvé, zkoušky na něm spočívaly zejména ve vyvažování a kontrole těsnosti.

Podobně na tom byla i ponorka třídy Gato. Tu Mirek získal vloni od Martina Velka a jde o konverzi plastické stavebnice Revell. Díly těsného trupu a vnitřního vybavení dodal americký modelář David Merriman (článek o tomto modelu vyšel v RC revue 8/2008). Mirek ponorku podle návodu sestavil a v Bratislavě vyzkoušel zatím bez zprovozněného ponořovacího systému.

Co teď napíšu, se mnohým může zdát ironií. Během roků jsem dospěl k poznání, že model ponorky se první rok staví, druhý přesta-

Pneumatické vysouvání periskopu v modelu ponorky Rudolfa Grahamera z Rakouska

vuje, upravuje a vylepšuje a třetí rok se ladí drobné detaily. Poté lze teprve říci: Mám funkční ponorku. To se samozřejmě týká pouze modelů postavených jako prototypy nebo jak se říká „na zelené louce“. Nezřídka trvá proces i déle. Příkladem může být „jednadvacítka“ Lászla Benka, kdy doladování trvalo několik let. Mirkovy ponorky mají tudíž za sebou první rok.

Moje ponorka CV 707 Vesikko má za sebou rok druhý. V této sezoně jsem pozměnil uspořádání čerpadla ponorného systému, přesunul olověnou zátěž na kýl, zdokonalil spojky hnacích hřídelů, vyměnil dvoučlánkovou baterii za tříčlánkovou a také vylepšil celkový vzhled. S chováním modelu v bazénu jsem nyní spokojenější než vloni.

Naopak ponorka Todaro (typ 212) má tento vývoj za sebou. Chová se předvídatelně, je spolehlivá, baterii nemusím celý víkend nabíjet a neobávám se svěřit vysílač jinému modeláři, aby ponorku řídil.

Po celou dobu konání akce nás provázelo slunečné počasí, denní teploty překračovaly třicítku. Pravděpodobně až budeme na tento ročník vzpomínat, zazní: „To bylo tenkrát, kdy v bazénu bylo víc modelářů než modelů.“

Závěrečné poděkování jako vždy patří členům pořadatelského Klubu modelářů lodí a ponoriek Bratislava: Romanu Pastorikovi, Dušanu Prokšovi, Michalu Kováčikovi, Františku Valčekovi a také kuchaři Ferovi.

Opět se ukázalo, že Bratislavská Subregatta vyrostla z dětských plenek a láká stále více modelářů i zájemců z řad veřejnosti z domova i ze zahraničí. Lze tak usuzovat jednak z množství vystavených modelů, pro které už nestačil prostor pod stanovým přístřeškem, dále podle překvapivého množství novinek, za něž bylo v závěru předáno sedm ocenění, a především podle spokojenosti zúčastněných, o což by mělo jít především.

Snímky:

autor a Miroslav Kostroun

Ceny a odměny pro účastníky setkání

Velké poděkování patří pořadatelskému týmu

